Duiding bouwsteen Energie

De energietransitie
Nederland heeft in haar Klimaatakkoord vastgelegd dat zij in 2050 een klimaatneutrale samenleving wil hebben gerealiseerd. De energietransitie is hier een belangrijk onderdeel van. Belangrijke redenen voor de energietransitie zijn het beperken van klimaatverandering, het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen (en de fysieke en geopolitieke beperkingen).

Klimaatmitigatie vergt veel fundamentele veranderingen in de maatschappij, bijvoorbeeld bij energieopwekking, de energieopslag, de transportnetwerken en het energieverbruik. Deze veranderingen hebben betrekking op verschillende schaalniveaus. Denk aan lokale opslag van energie, regionale of lokale aanplant van (park)bossen, grootschalige, nationale elektriciteitsopwekking (windenergie op zee), en internationale verbindingen van elektriciteitsnetwerken. Ook vraagt klimaatmitigatie grote beleidsmatige, economische en maatschappelijke stappen. Daarvoor is maatschappelijk draagvlak van groot belang. De ingrepen raken al de sectoren van het overheidsbeleid zoals; energie, economie, wonen en het sociaal beleid. Daarvoor staan alle sectoren (industrie, landbouw, verkeer) en alle inwoners (jong, oud, welvarend of minder welvarend) aan de lat. Bij al deze dimensies rond klimaatmitigatie spelen belangrijke ruimtelijke vraagstukken. Nieuwe technieken en andere processen moeten een plek krijgen. Dat vereist lokaal draagvlak, regionale inbedding in de infrastructuur, en ruimtelijke inpassing aanvullend op andere ruimtelijke doelen en belangen. Belangrijk is dat de energievoorziening van de toekomst klimaatneutraal, betrouwbaar, betaalbaar, onafhankelijk, wendbaar en innovatief moet zijn.

In het coalitieakkoord "Samen voor een waarde(n)volle toekomst 2022-2025” is de ambitie uitgesproken om Zwolle in 2040 klimaatneutraal te laten zijn. Energieneutraliteit heeft een belangrijk aandeel in de totale opgave van de klimaatneutrale stad.
Voor de uitwerking van de energietransitie voert de gemeente Zwolle de regie binnen de gebouwde omgeving. In de energietransitie zetten we in op energiebesparing, de transitie naar het gebruik van duurzame energiebronnen, het opwekken van duurzame energie en het inzetten van (nieuwe) energiedragers.

Voor de stad Zwolle liggen de volgende opgaven:

- Verminder het energiegebruik
- Zet, bij nieuwbouw, in op energieleverende gebouwen en functies.
- Stel voldoende locaties beschikbaar voor het opwekken van duurzame energie;
- Creëer robuuste, toekomstbestendige energie-infrastructuur;
- Breng de warmtetransitie op gang richting aardgasvrij Zwolle;

De uitvoering van deze opgaven heeft ruimtelijke impact, een ruimtelijke claim.

De huidige Omgevingsvisie benoemt locaties waar energie (grootschalig) duurzaam opgewekt kan worden, zowel in als buiten de stad. In samenwerking met de gemeenten Staphorst, Dalfsen en Zwartewaterland (ZSDZ) wordt gewerkt aan integrale gebiedsontwikkeling voor de opwek van duurzame energie. Het gebied Tolhuislanden als meest kansrijk geacht voor het plaatsen van windturbines. Het coalitieakkoord benoemt ook gebied Haerst voor de opwek van windenergie.

Naast het duurzaam opwekken van energie is het noodzakelijk dat de energie-infrastructuur toekomstbestendig is en blijft. Om de ambities op het gebied van wonen, economie en mobiliteit te kunnen uitvoeren is versterking van het energie-infrastructuur op korte termijn essentieel. Het huidige energienetwerk is niet meer voldoende toegerust om zowel de vraag als het aanbod van duurzaam opgewekte energie te transporteren, met netwerkcongestie als gevolg. Dit vraagt om een duidelijk visie voor de energie-infrastructuur naar 2040. De bouw van een toekomstbestendig energiesysteem met nieuwe infrastructuur waarin de buffering en opslag van energie en de mogelijkheden om de energievraag en het energieaanbod te kunnen balanceren. Waarin het principe van lokaal opwekken en lokaal gebruiken, een uitgangspunt is.

Naast het verzwaren van het netwerk wordt ook onderzocht hoe de bestaande infrastructuur “slimmer” (gebalanceerd) kan worden ingezet. Op bedrijventerrein Hessenpoort is een Smart Energy Hub ontwikkeld. Daarnaast wordt de inzet van waterstof in de industrie mogelijk geacht. Hiervoor is het van groot belang dat Zwolle aangesloten wordt op de infrastructuur van het landelijk waterstofnetwerk.

Zoals benoemd wil Zwolle in 2040 aardgasvrij zijn. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop we de gebouwde omgeving verwarmen, de zogenaamde warmtetransitie. Middels het Warmteprogramma Zwolle wordt inzichtelijk gemaakt welke alternatieve warmtesystemen per wijk of gebied de voorkeur hebben ter vervanging van het aardgas. De alternatieven bestaan uit; de aansluiting op een warmtenet (collectieve oplossing) overgaan op all-electric (individuele oplossing) of het gebruik van een duurzaam gas (waterstof, biogas) op bestaand aardgasnetwerk. Iedere oplossing vraagt zijn eigen ruimteclaim en ingreep in de bestaande stad. Zo vraagt de all-electric variant ruimte voor transformatiehuisjes en versterking van het elektriciteitnetwerk in de ondergrond. Een warmtenet heeft een fors ruimtebeslag in de ondergrond en locaties van duurzame warmtebronnen (aquathermie, geothermie) in de wijk. Wanneer er gebruik gaat worden van gemaakt van duurzaam gas zullen er ook locaties beschikbaar moeten komen voor de opwek van duurzaam gas en waterstof.